

Világok harca

Természetes vagy virtuális?

Venecia, Arsenale, Giardini, 2017. V. 13. – XI. 26.

MULADI BRIGITTA

Mi történik, ha művészet olyan, mint a természet? Ez *Pauline Curnier Jardin* brutális abszurd színházának, a *Grotta Profundán*ak alapkérdése. De mire gondol a művész? Az emberben dúló állati természetre? A földgolyó életszisztémájára? Mi a művészet számára a minta? A természeti erők ellentmondásossága, kiszámíthatatlansága, szépsége, határtalansága? A természetes anyagok? A kozmosz?

Milyen a művészet, amikor olyan, mint a természet? Eleinte ezt a hosszú címet adtam a cikknek, aztán parttalanul találtam, és elvettem, de nem hagytam nyugodni. Épp, mint a biennálé idei szlogenje: Viva Arte Viva! A főkurátor szerint végtelen dalocska, ami bennragad a fülünkben. Christine Macel, a Pompidou Központból érkező főkurátor, olyan szlogent választott, amely ugyan csekély támpontot adott a művészeknek, de az irányvonalat határozottan egy fesztelen, könnyed irányban jelöli

ki. Az Arsenale elnyúló csarnokát témákra, szekciókra, pavilonokra osztja, és címekkel látja el. Ez a kissé ezoterikus, archaizáló jóga-hangulat mintha nemcsak a biennálét, de a kísérő rendezvényeket (*Damien Hirst, Jan Fabre* kiállítása) is meghatározta volna. Organikus és épített, amorf és geometrikus formák (*Rasheed Araeen: Nullától végtelenig / Zero to Infinity*), hatalmas, magasból leomló, tarka, ősi kézműves technikákkal varrott, fonott, mesebeli őserdei szövédékek (*Leonor Antunes: ... amikor áttörünk a terepen és kinézünk...*), pszeudotermészeti struktúrák és leletek (*Thu Van Tran: A vörös radír; Gabriel Orozco: Látható dolog*), geológiai alakzatok, áttört növényfalak, burjánzó biomorf képződmények (*Ria Banerje, Naufus Ramirez-Figueroa*), totemek (*Jelili Atiku*) lakják be a lenyűgöző középkori haditengerészeti üzempület monumentális oszlopcsarnokait.

Az elmúlt évek biennáléinak súlyos katasztrófák utáni sokkoló fotói, filmjei, világvége-elméleteken vagy valós eseményeken alapuló szimbolikus disztópiái, kíméletlen apokaliptikus víziói, kritikai tablói alig bukkannak fel, ha igen, akkor transzformálódnak,

TAKAHIRO IWASAKI:
Fejreállítva, Ez egy erdő! 2017,
japán pavilon, Giardini
HUNGART © 2017

finomodnak, valóságon túli (*Koki Tanaka: Séta az ismeretlenbe*), utópisztikus, futurisztikus, fantasztikus (*Yee Sookyung: Kilenc sárkány Csodaországban*), szürrealisztikus (*Michel Blazy: Tornacipő kollekció*) vagy szélsőségesen (ön)ironikus, teátrális formába rendeződnek (*Liliana Porter: El hombre con el hacha y otras situaciones breves*). A megszokott egyórás, félórás mozikat, videókat állóképszerű filmetűdők (*Charles Atlas: A tudatosság zarnoksága*), röpke szimulációk, applikációk váltják fel, elmélyülésre alig hívnak a művek.

A játékos, színgazdag díszletek, múlt-jelen-jövő szimulátorok, különös térberendezések (*Liu Jianhua: Tér*), kifinomult designötlek tobzódó vizuális kalandra hívják a látogatót. A kétdimenziós vagy szöveges művek csak kiegészítői a térberendezéseknek, fotót, festményt vagy rajzot elvéve látunk, ha igen, akkor installációk részeként. A képzőművészet története azért előkerül, számos közvetített idézettel találkozunk, mint Vautier koncept szövegei, Beuys sámánizmusa, performanszai (*Jelili Atiku: Mama say me...*), Duchamp ready made-jei, Nitsch orgiajátéka (*Pauline Curnier Jardin: Grotta Profunda, Approfundita*).

Az előadóművészet, mint a performansz, a színház és a tánc már évek óta népszerű a biennálén is, mint a képzőművészet „anyagtalan”, tárgyat nem hátrahagyó ága. Itt különösen nagy figyelmet kapott azzal, hogy a német pavilon – *Anne Imhof Faust* című kifinomult performansz-

színházával – nyerte meg az idei Arany Oroszlánt. Monumentális dizájnnal keverve, de ide tartozik *Erwin Wurm* „egyperces szobor” sorozata is, amelyet maguk a látogatók aktív részvétele fejez be.

Az élő előadások környezetének létrehozása sokszor nagyobb beruházást igényel, mint egy hagyományos képzőművészeti produkció, és inkább építési, statikus feladat. Így az az évek óta tartó tendencia, hogy a képzőművészeti biennálé jellege egybemosódik az őt váltó építészeti biennálével, idén is jellemzője a rendezvénynek.

Anne Imhof fausti építménye kívül hatalmas kerítésekkel körülvéve áll, belül áttetsző, lépésbiztos üvegfelületek bonyolult struktúrája, ahol a szereplők az alacsonyan álló üvegfödém alatt hol kutyaként másznak, hol deprimáltan hevernek, majd a kerítésen tűnnek fel lovaglólásban egyensú-

fotó: Koronczai Endre

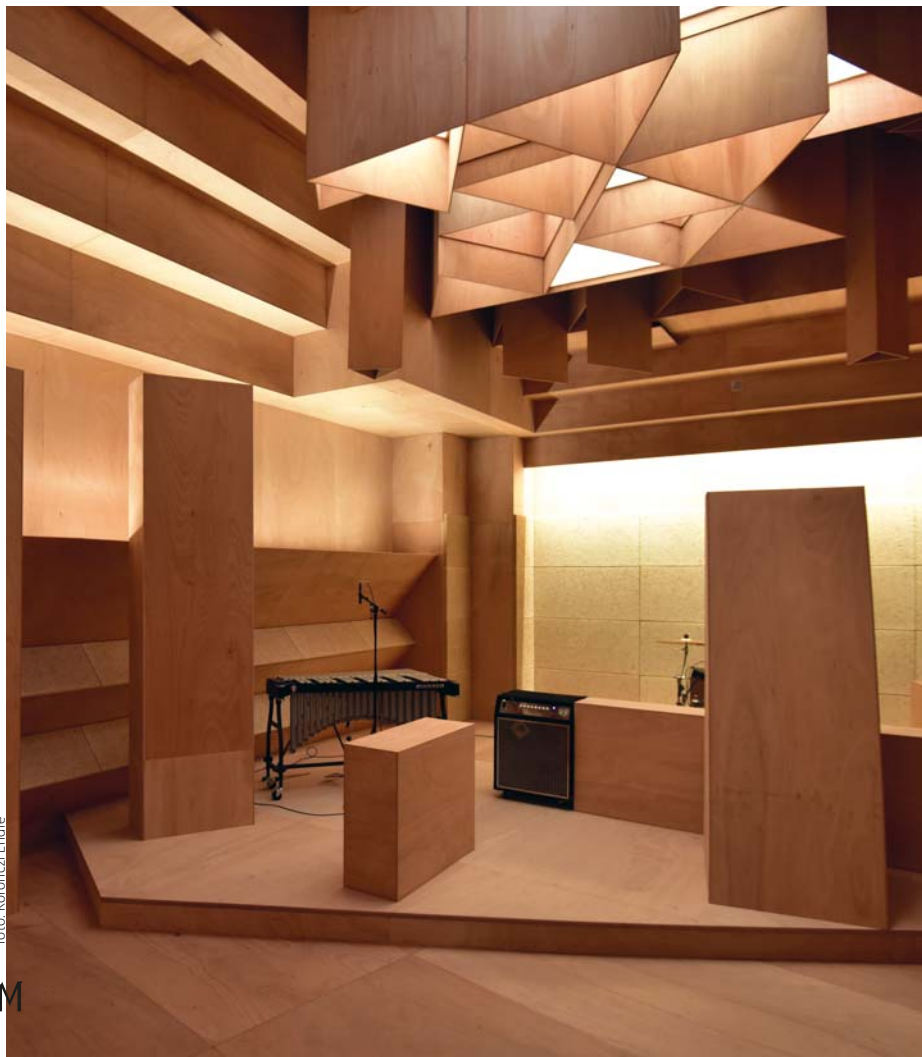
fotó: Koronczai Endre

lyozva. Időnként vad dobermannok rohannak be az üvegpadiós termekbe, megrettenve, összezavarva a nézőket. Olyan az egész, mint egy rehabilitációs intézet a jövőből, vagy egy nem éppen szórakoztató komputeranimáció modellje, de legalábbis olyan hely, amely láttatja az embereket, akik mégsem adták el a lelküket. Mindenesetre a Viva Arte Viva! kontrapontja.

Xavier Veilhan – mint egy interjúban nyilatkozta – a francia pavilon enteriőrjét, a *Studio Venezia*t Kurt Schwitters Merzbaujának mintájára építette meg, de felsejlik benne a kora reneszánsz, szintén fából készült Montefeltre-StudioIo szelleme is. A minimál fafelületekkel borított térstruktúra, amely nem mellékesen zenei stúdióként is funkcionál, a lemezfelvételekre specializált hangszigetelt helységgel együtt koncertterem is, amit a meghívott zenészek akusztikus kísér-

GAL WEINSTEIN:
A nap nem mozdul, 2017,
izraeli pavilon, Giardini
HUNGART © 2017

XAVIER VEILHAN:
Studio Venezia, 2017,
francia pavilon, Giardini
HUNGART © 2017

fotó: Koronczai Endre

foró: Koroncz Endre

SHEILA HICKS:

Kromatikus hangsorok felemelkedése, 2016–2017, vegyes technika, természetes és műanyag fonalak, textilek, bambusz, napernyők, 600x1600x400 cm, Arsenale HUNGART © 2017

leti térként használnak. A művész által kreált hangszerek nemcsak a születő zenemű különös, kreatív eszközei, hanem szoborművek, egyedi tárgyak ugyanúgy, mint a szobák. Veilhan, mint mondja, inkább műkedvelő zenész, aki háttérzenét hallgat, és itt is az a célja, hogy a belépőt a hangzás inkább megnyugtassa, minthogy a külvilág nyugtalanítóan éles hangjait adja vissza. Kidolgozásában az a Christian Marclay volt segítségére, aki a *Clockwork* című 24 órás, a közönségtől is nagy figyelmet kapó filmjével 2011-ben Arany Oroszlánt nyert, de kevésbé ismert arról, hogy zeneszerzőként is aktív. A pavilon másik kurátora Lionel Bovier svájci történész, a jelentős képzőművészeti JPR kiadó alapítója, művészeti kritikus. A mű vandorkiállításaként több városban is megtekinthető lesz.

MARTIN CORDIANO:

Közös helyek, 2017, vegyes technika, kréta, fa, 70x815x655 cm, Arsenale HUNGART © 2017

foró: Koroncz Endre

Az orosz pavilon szinte mindig jelképekkel, a hatalom univerzális szimbólumaival operáló monumentális történelmi tabló. Most sincs ez másképp. Kifinomult fekete-fehér, fényes-sötét vízióját látjuk az archaikus és a kortárs világ egybemosódásának, amit az ősi formák és a mai technika vizuális egysége hoz létre. A koncepció szerint itt nincs tegnap, nincs ma és nincs holnap, a szcénák váltakoznak csak. „Nézd meg, és menj tovább!” A művész, *Grisha Bruskin* dimenziókkal játszik, kisplasztikák sokasága hoz létre teremnyi mozgó jelenetet a falakon, ahogy a reflektorok és projektorok megvilágítják. A kerengőszerű alsó szinten kristályformákba zárt testek, a *Recycled Group* projektje, Dante poklának foglyai egy letölthető mobilalkalmazás segítségével kelnek életre és színesednek ki, a kultúrát, az emlékezetet a virtuálissal ötvözve, felrajzolva a mai élet paraboláját.

A japán pavilon lebegő városa hasonló szellemben ütközteti a hagyományos japán építészet ma is aktuális, perfekt formáját egy földig tarolt város romjaival. A nézőpontokkal játszik el, miközben a szemléltet leküldi a város alá, aki innen mégis felülről pillantja meg a lakóház tetőzetét. Ebbe a *Fejredállított világba* hívja a nézőt a Hirosimában élő művész, *Takahiro Iwasaki*, miközben a digitális képzelet kézzelfoghatóvá válik.

A felvázolt kép azt mutatja, hogy a művészek (és a kurátorok) inkább elbűvöltek, mint megrendültek, többnyire lemondtak a világmegváltásról, inkább a szórakoztatást választották. Nem elvi szinten, inkább a könnyed szlogenek engedelmeskedve. De csak első blikkre. Miután átmegyünk a San Giorgio szigetre, a Cini Alapítványhoz, ahol Paul McCarthy és Christian Lemmerz orgiasztikus virtuálszimulációjába záródunk, visszavágyunk a túlfinanszírozott joga- és kézművestábor boldog záróeseményének ható biennáléra – ahol megnyugszik és ellazul az a virtuális világban egyébként is egyre többet kalandozó agyunk. A minél több helyszínt bekebelezni kívánó kultur-turista a kurátor szándéka szerint az elmúlt évekhez képest mindenesetre nyomasztásmentesen, némi halvány lelkiismeret-furdalással ünnepelhetette a művészetet.